

دیدگاهها
و
نظریات توسعه روستایی

دکتر سیداسکندر صیدائی

سمیه سادات حسینی

سرمدیاسیه : صدائی، اسکندر، ۱۳۳۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : دیدگاهها و نظریات توسعه روسیایی / اسکندر صدنائی، سمیه سادات حسینی،
 مسیحیاب بنشر : تهران: جهاد دانشگاهی، واحد تربیت معلم، ۱۳۹۱.
 مسیحیاب ظاهری : ۱۷۶ص: مصور، جدول.
 شابک : ۲۰۰۰۰ ریال 978-964-6653-96-2
 موضوع : عمران روسیایی
 موضوع : روسیایا در توسعه
 شناسنامه افزوده : حسینی، سمیه سادات، ۱۳۳۸ -
 شناسنامه افزوده : جهاد دانشگاهی، واحد تربیت معلم
 رده بندی کنگره : ۳۹۸۸ / ۸۴ص ۱۳۹۱
 رده بندی دیویی : ۳۰۹ / ۱۳۱۲
 شماره کتابسازسی ملی : ۲۰۱۱۹۶۲

انتشارات جهاد دانشگاهی واحد تربیت معلم

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۵۳-۹۶-۲

ISBN : 978-964-6653-96-2

واحد تربیت معلم

نام کتاب : دیدگاهها و نظریات توسعه روسیایی
 مؤلفین : دکتر سید اسکندر صدائیی / سمیه سادات حسینی
 نوبت چاپ : اول / بهار ۱۳۹۱
 لیتوگرافی : پویش
 چاپ : چاپ تربیت معلم
 شمارگان : ۱۰۰۰
 قیمت : ۴۰۰۰۰ ریال

آدرس ناشر : تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان شهید مفتاح - پلاک ۶۹ - دانشگاه، تربیت معلم
 جهاد دانشگاهی واحد تربیت معلم - تلفن و دورنگار : ۸۸۳۰ ۲۵۲۱ - ۸۸۳۰ ۹۲۹۲ - مرکز پخش : ۷۷۵۰۲۳۲۵

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هم‌مبدان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

پیشگفتار:

انسان جستجوگر همواره برای رسیدن به وضع مطلوب، از تفکر، دانش، تجربه، تکنیک و فنون استفاده نموده و با بررسی دقیق وضع موجود، راهکارهای رسیدن به افق آتی را تبیین می‌نماید. آنچه امروز تحقیق یافته می‌بینیم، حاصل بنیانهای اندیشه‌ای اندیشمندان و پژوهشگرانی است که با تحلیل دانش اندوخته زمان خود در گذشته ارائه نمودند و آنچه در آینده تحقق خواهد یافت، حاصل اندیشه دانشمندان و پژوهشگران زمان حاضر خواهد بود.

عرصه تعامل و چالش اندیشه‌ای، عرصه‌ای است بر اهمیت برای درک عمیق چیستی و چرایی پدیده‌ها و ارائه آنچه باید باشد با توجه به دانش، تکنیک، درک جهان در حال گذر، فهم اثرگذاری و اثرپذیری متعا و متنوع عوامل مربوطه و از همه مهمتر درک انسان در حال گذر که بسوی تکامل و تقرب به طرف کمال مطلق می‌باشد.

ارائه نظر در مورد جامعه انسانی، امری بس دشوار و در عین حال مهم، بر اهمیت و بسیار تأثیر گذار خواهد بود. نظریه پردازان توسعه و پیشرفت جوامع انسانی، با درک عمیق بنیادهای نظری دانشمندان و پژوهشگران گذشته و با تبیین دقیق آثار و پیامدهای عملیاتی و اثرگذاریهای آن بر جنبه‌های مادی و معنوی جوامع، تلاش دارند به ارائه دیدگاهها و نظریه‌های به توسعه و پیشرفت جوامع را بطور دقیق، علمی، آینده نگراانه پایدار بپردازند.

شناخت این دیدگاهها بخصوص برای اندیشه‌ای که معتقد به عدالت، معنویت، تکامل انسانی برای همه جوامع انسانی است از ضروریات می‌باشد.

جامعه روستایی بعنوان زیر سیستمی از سیستم ملی که خود اثرگذاری و اثرپذیری از سیستم جهانی دارد در این کتاب مورد کنکاش مربوط به اندیشه و مبانی نظر قرار گرفته است. غ ۱۳۸۵

دکتر سید اسکندر صیدائی
عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان

مقدمه:

برای نیل به توسعه پایدار بطور عام و توسعه روستایی، مهمترین موضوع داشتن بنیانهای نظری و نظریه‌های توسعه است که بصورت علمی، تجربی و با توجه به شرایط زمان و مکان ارائه راهبردها نموده باشد. ارتباط پیوسته معنی‌داری بین نوع نگاه انسان به جهان (جهان‌بینی)، نظریه‌های توسعه، برنامه‌های اجرایی و اثرگذاری بر رفتار و عملکرد مردم وجود دارد. برنامه‌های اجرایی که پشتوانه نظری داشته باشد و نظریه‌هایی که از بنیان‌های فلسفی، اجتماعی، اقتصادی مرتبط و متعالی تبعیت کند، اثرگذاری واقعی بر مردم خواهد گذاشت.

شناخت نظریه‌ها و دیدگاه‌های توسعه روستایی مرحله‌ای اساسی برای تحلیل دانش اندوخته گذشته و حال صاحبان اندیشه و اثرگذاری آن در کم و کیف تحول زندگی روستائیان می‌باشد و این خود پایه‌ای برای ارائه اندیشه‌های علمی و متعالی برای پیشرفت و توسعه جامعه روستایی که نیازمند اندیشه‌های علمی، عدالت طلبانه و معنوی برای توسعه مادی و معنوی می‌باشد.

مطالب و محتوی کتاب دیدگاه‌ها و نظریه‌های توسعه روستایی بصورت هدفمند به گونه‌ای تنظیم گردیده است، که مهمترین نظریه‌های توسعه روستایی که در ۶ قرن اخیر در جهان ارائه شده‌اند را بررسی و تحلیل نموده، نقاط قوت و ضعف و

اثرگذاریهای آن در مناطق روستایی کشورمان مشخص و نهایتاً راهبردهای مربوط به توسعه پایدار و بخصوص توسعه پایدار انسانی ارائه گردید. این کتاب در هشت فصل و بر ساس دوره زمانی ارائه هر نظریه تنظیم شده است و مهمترین نظریه‌ها و دیدگاه‌های مربوط به توسعه روستایی مورد تحلیل قرار گرفتند.

با توجه به محتوی مطالب، این کتاب می‌تواند مورد استفاده دانشجویان دوره‌های مختلف بخصوص کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزی روستایی، مدیریت روستایی، توسعه روستایی، آینده پژوهی جامعه‌شناسی روستایی و مدیران و کارشناسان مرتبط با توسعه و برنامه‌ریزی روستایی، مفید و مؤثر واقع گردد.

غ ۱۲/۱۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: مفاهیم، تعاریف، اهمیت و ضرورت
۱.....	تعاریف و مفاهیم
۱.....	نظریه
۲.....	روستا
۳.....	توسعه
۷.....	توسعه روستایی
۹.....	اهمیت و ضرورت
۱۱.....	فصل دوم: تحلیلی بر بنیانهای اندیشه‌ای منجر به انقلاب صنعتی تا سال ۱۹۹۰.....
	فصل سوم: نظریات مربوط به فضا
۱۹.....	نظریات مکان مرکزی
۳۰.....	نظریه فون تونن (مکان‌یابی کشت‌ها بر حسب فاصله از شهر)
۳۲.....	نظریه آلفرد وبر (مکان‌گزینی صنعتی ۱۹۰۹).....

۲۳	کوهل و شبکه های درون شهری
۲۳	نظریه والتر کریستالر (۱۹۳۳)
۲۵	نظریه آگوست لش
۲۶	نواحی بازاری گالپین
۲۷	نظریه مرکز پیرامون جان فریدمن
۳۰	رهیافت اگروپلیتن یا منظومه کشت شهری
۳۱	نظریه تعادل فضایی برلوند و موریل ۱۹۶۰
۳۲	نظریات روابط شهر و روستا
۳۳	نظریه پخش
۳۵	سرمایه داری بهره بری هانس بوبک
۳۶	نظریه شهرهای شرقی ویرث
۳۶	نظریه قطب رشد (هیریشمن، میردال و پیرو)
۳۷	نظریه میسرا
۳۹	نظریه عملکرد شهری در توسعه روستایی (UFRD)
۴۰	نظریه لیپتون
۴۱	نظریه استور و تیلور
۴۲	نظریه شهرهای زایا و انگلی
۴۳	نظریه تسلسل فقر توده ها
۴۴	مدل های چهارگانه شهر و روستا
	فصل چهارم: نظریه ی نو سازی
۴۷	نظریه نو سازی
۴۹	نظریه دوگانگی
۴۹	نظریه دوگانگی پل بروک
۴۹	نظریه دوگانگی آرتور لوییس
۵۰	دوگانگی تکنولوژیکی هیگنیز

۵۱.....	دوگانگی اقتصادی بوکه.....
۵۱.....	ویژگی های خاص دیدگاه اولیه نوسازی.....
۵۱.....	نظریه های نوسازی اجتماعی.....
۵۱.....	جوامع نسبتاً نوسازی شده از نظر نئو
۵۲.....	نظریه رد فیلد.....
۵۳.....	نظریه نوسازی آیزنشتات (۱۹۷۰).....
۵۳.....	نظریه نیل اسملسر.....
۵۴.....	نظریه هوزلینز.....
۵۵.....	نظریه برینگتون مور.....
۵۵.....	حوزه نظریه های نوسازی روانی.....
۵۵.....	نظریه دانیل لرنر.....
۵۶.....	نظریه اینکلس واسمیت.....
۵۷.....	نظریه انگیزه موفقیت دیوید مک کله لند.....
۵۸.....	نظریه اورت هیگن.....
۵۸.....	نظریه های نوسازی اقتصادی.....
۵۸.....	تئوری مراحل رشد رستو.....
۶۱.....	نظریه های نوسازی سیاسی.....
۶۱.....	مدل تمایز ساختاری- برابری- قابلیت کلمن.....
۶۳.....	نظریه های نوسازی فرهنگی.....
۶۳.....	نظریه خیر محدود فاستر.....
۶۴.....	نظریه خرده فرهنگ راجرز.....
۶۵.....	دیدگاه نوسازی در ارتباط با مذهب.....
۶۵.....	نظریه وبر.....
۶۸.....	مطالعات نوسازی جدید.....
۶۸.....	وانگ تبارگرایی در مدیریت.....

نظریه حصارها..... ۶۹

نوسازی جامعه از دیدگاه امام خمینی (ره)..... ۷۱

فصل پنجم: نظریه وابستگی

نظریه وابستگی..... ۷۵

دیدگاه وابستگی کلاسیک..... ۷۸

نظریه پان باران..... ۷۸

نظریه آندرد گوندلر فرانک..... ۷۹

دیدگاه جدید وابستگی..... ۸۰

الگوی توسعه مقارن با وابستگی یا توسعه وابسته..... ۸۱

اودانل: ظهور دولت دیوان سالار - اقتدارگرا در آمریکای لاتین..... ۸۱

گلد: فرایند وابستگی پویا در تایوان..... ۸۳

فصل ششم: نظریه نظام جهانی

مفهوم جهانی شدن..... ۸۵

نظریه نظام جهانی..... ۸۹

فصل هفتم: راهبرد نیازهای اساسی، توسعه مشارکتی، توسعه پایدار، توسعه

پایدار انسانی

راهبرد نیازهای اساسی..... ۹۷

نظریه‌های توسعه‌ی مشارکتی..... ۹۹

نظریه سالیما عمر..... ۱۰۲

نظریه میسرا..... ۱۰۲

نظریه مهاتما گاندی..... ۱۰۳

نظریه ژولیوس نیرره..... ۱۰۴

نظریه ز.م. عبیدالله خان..... ۱۰۵

نظریه ویتز..... ۱۰۷

توسعه پایدار..... ۱۰۸

توسعه پایدار انسانی.....	۱۱۶
فصل ششم: نظریات صنعتی شدن	
دیدگاههای نظری صنعتی شدن.....	۱۱۹
ساختار گرایی.....	۱۱۹
نظریه نو-لیبرال.....	۱۲۰
نظریه های مربوط به صنایع کوچک و متوسط.....	۱۲۴
نظریه شوپیتر.....	۱۲۵
نظریه دوهرست.....	۱۲۵
نظریه کلدور.....	۱۲۶
نظریه هیکس.....	۱۲۷
اثرات پیشرفت فنی در نظریه هارود.....	۱۲۸
نظریه هایک.....	۱۲۸
نظریه برتون.....	۱۲۹
نظریه کنیشتاین.....	۱۲۹
نظریه گرچنگرون.....	۱۳۰
نظریه استفاده از ماشین های متروک.....	۱۳۱
نظریه کوزنتز.....	۱۳۱
نظریه دکتر چو.....	۱۳۳
نظریه شوماخر.....	۱۳۴
نظریه چارلز ویس.....	۱۳۵
نظریه توسعه متعادل.....	۱۳۶
نظریه های اقتصادی در رابطه با صنایع کوچک و متوسط.....	۱۳۷
دیدگاه اقتصاد خرد.....	۱۳۸
دیدگاه هزینه مبادلات.....	۱۳۹
دیدگاه سازماندهی صنعتی.....	۱۴۰

۱۴۰	دیدگاه مدل‌های پویای رشد
۱۴۲	نظریه صنعتی مبتنی بر نگرش سازمانی
۱۴۴	نظریه‌های مربوط به مکان‌یابی صنعتی
۱۴۵	دیدگاه اسمیت درباره مکان صنایع
۱۴۵	دیدگاه پالاند
۱۴۶	دیدگاه هور
۱۴۸	دیدگاه رن
۱۴۹	دیدگاه‌های بعد از جنگ جهانی دوم
۱۴۹	دیدگاه شادونث
۱۵۹	مدل هتلینگ
۱۵۰	دیدگاه هیچکاک
۱۵۰	گرین هات
۱۵۱	دیدگاه ایزارد
۱۵۳	دیدگاه راوسترون
۱۵۴	دیدگاه تکوینی جدید در خصوص مکان‌گزینی صنعتی
۱۵۴	دیدگاه پرو
۱۵۵	دیدگاه ویلسون
۱۵۵	نظریه پایه و مبنای اقتصادی
۱۵۷	منابع و مآخذ